

ють тварин, вимірюють і випускають. Використовують препарати з валеріани для виготовлення приманок при полюванні на різних представників родини Котячих. Та якщо кішці постійно давати валеріану, вона стане виглядати як наркоман зі стажем: схудне, її шерсть втратить блиск і шовковистість. За допомогою валеріани в кішки можна викликати наркотичний сон, а при дуже великих дозах – смерть.

Також аттрактантом для кішок можуть виступати пивні дріжджі. Деякі креми для рук містять особливу хімічну речовину (метилпарабен), що нагадує котові запах кішки, і кіт немов "божеволіє", відчувши запах крему.

Використовуючи неприємні для кішок запахи, здавна намагалися керувати їхньою поведінкою, відлякуючи від місць, де вони небажані. Так, у римського філософа Плінія описано, як кішок відлякували від голуб'ятень, висаджуючи навколо руту садову. Багато речовин з неприємним запахом, наприклад олія цитронели, теж добре відлякує кішок. Також помічено, що досить негативно кішки відносяться до запаху цитрусових, оцту і нафталіну.

Як зазначалось, найбільший інтерес до котячих запахових уподобань виявляють виробники кормів і засобів догляду за кішкою. Наприклад, рідиною, виготовленою після ферментації рибних залишків, внутрішніх органів домашніх птахів, яловичої печінки і легень, часто обробляють суху котячу їжу, щоб збільшити її привабливість для кішок.

Подібним чином виготовляють препарати типу "Антигадін", що відучує кішку „справляти потреби” у неналежному місці, або "Стіп", запах якого відлякує кішок і не дозволяє заходити їм у те або інше місце.

ОСОБЛИВОСТІ БІОЛОГІЇ ТА УТРИМАННЯ ШИНШИЛ В ДОМАШНІХ УМОВАХ

Чаленко А.Б., Коваль А.А.

Полтавський ДПУ імені В.Г. Короленка

Родина шиншилловоє (Chinchillidae) включає рід — шиншилу (Chinchilla). Ця тварина стала відома завдяки своєму теплому, міцному, красивому і найдорожчому хутру. Назва шиншила утворилася від назви індіанського племені чинча (шиншила родом з Південної Америки)

На своїй батьківщині, на схилах Анд в Перу і Чілі, шиншили майже знищені. Ще за часів іспанських колонізаторів ці тварини заселяли скалисті схили гір у великій кількості. Вони мешкали у норах і печерах. Їхнє густе хутро добре відповідав несприятливим погодним умовам. Завдяки тому, що хутро шиншил має добру якість, вони були одним із улюблених об'єктів полювання індіанців. Та зменшення кількості тварин почалось тоді, коли хутро шиншил став символом високого положення в середовищі у Північній Америці і Європі.

Через кілька років чисельність шиншил швидко зменшилась так, що їх

можна було знайти лише у районах гір. При цьому ціна шкірки коштувала до сорока доларів. А в 1930-ті роки більш ніж 200 доларів. Тепер зустріти відразу 50 пар шиншил можливо хіба що на фермі.

Шиншилу також розводять і в домашніх умовах – заради її хутра на спеціальних фермах, а так само і удома – просто для краси. Адже однією з переваг шиншили виявилася практично повна відсутність «важкого запаху», звичайно характерних для практично для будь якої тварини. Розмноження шиншил у 50-60-ті роки мало великий успіх, зараз воно вже не так поширено.

Із шиншил, які є родичами із морськими свинками, цікавість представляють маленька короткохвоста шиншила (*Chinchilla brevicaudata*) та довгохвоста шиншила (*Chinchilla lanigera*). На фермах розводять переважно породу *Chinchilla lanigera*.

Не так вже і давно шиншили з'явились і в Україні. На щастя у нас їх розводять лише як улюбленців, що виключає їх винищення із-за хутра. Тваринка стає все більш популярною, як домашній улюбленець. І нічого дивного, бо серед гризунів шиншила відрізняється своїми індивідуальними особливостями.

Шиншили живуть приблизно 20 років. Зрілості досягають у віці 8 місяців. Але у самок цей процес може дозрівати і раніше, і відбутися у 4-ох місячному віці.

Вагітність триває в продовж 120 днів. Народжується від 1 до 6 малюків. Шиншили можуть виводити нащадків два рази на рік.

Малюки народжуються повністю розвиненими. В перші дні свого життя вони п'ють тільки молоко матері. Вага новонародженої тварини 30-60 грам, в залежності від кількості приплоду.

Між 50-им і 60-им днем після народження малюк повинен бути відлученим від матері. Довжина тіла у дорослої особини 30см. Від інших ссавців відрізняються своїм умом, розумінням, і допитливістю.

Рекомендовано утримувати шиншил у металічній клітці (80×60×50см) або(80×70×50). Дно роблять сітчастим, а під дно їм ставлять піддон із стружкою чи піском.

Вибираючи місце, в якому буде стояти клітка треба враховувати температуру, вологість і освітлення, потрібні для шиншил. Температура не повинна падати нижче +5°C, і підніматися вище +25°C.

В клітці обов'язково повинен знаходитись будиночок (25×20×20) в незалежності від того мешкає одна шиншила чи декілька. Шиншили люблять висоту, тому будинок можна підвісити. Через деякий час будинок треба змінити, оскільки тварини будуть обгризати краї. Єдине, що в період розмноження будинок треба переставити на дно клітки. Деякі шиншили дуже непосидючі, тому не зайвим було б поставити їм кілька тростинок або більчаче колесо.

Активність шиншил виявляється на ранок і підвечір. Під час своїх ігор вони полюбляють купатися в так званих "пісочних ваннах". Ванночку чи миску легко можна замінити трюхлітровою банкою, наповнену на 1/3 пісоч-

ною сумішшю. Таку суміш можна придбати в зоомагазинах або зробити самому. Для цього потрібно чистий пісок змішати з тальком (або з дитячою присипкою) в пропорції 4:1, або із попелом 3:1.

Шиншили розщеплюють целюлозу, і тому довжина кишечника дуже велика. Головне годувати цих тварин правильно, так як причиною смерті більш ніж половини захворювань є кишкові захворювання. До тяжких захворювань може призвести низка якість їжі. Шиншил можна годувати різними рослинами, наприклад:

1. Головний і змішаний корм, що складається із 50 % потертої пшениці, 25% свіжої пророщеної пшениці, 5% муки, 10% сухих дріжджів і 5% муки твердо помеленої та льняного насіння.
2. Зерновий і змішаний корм, що складається із 25% ячменю, 25% пшениці, 25% вівса, 20% вівсяних пластівців і 5% сухого обезжиреного молока. Кожен день потрібно додавати трішки сіна.

Крім того, потрібно споживати кульбабу, виноград, горіхи, фрукти, моркву, картоплю, інжир, банани і люцерну посівну. Але така годівля має один недолік, а саме при з'єднанні двох різних компонентів велика небезпека виникнення кишкових захворювань.

Шиншили відносяться до ряду гризунів і повинні постійно щось гризти. Для цього потрібно використовувати гілки верби, тополі, або ясену, кору виноградної лози.

Таблиця 1.

Деякі фізіологічні характеристики шиншил

Внутрішня температура тіла	36-37,5°C
Частота дихання	100/хв.
Пульс	100-150/хв.
Зрілість	4-8 міс.
Тривалість вагітності	120 дн.
Кількість малюків	1-6
Термін життя	20 років
Система крові	
Гемоглобін	8-15,4 г/дл.
Гематокрит	27-54%
Еритроцити	5,2-10,3x10 ⁶ куб.мм
Лейкоцити	4,0 – 25,0 x10 ³ куб.мм
Диференційна система крові	
Лімфоцити	19-98%
Моноцити	0-6%
Нейтрофіли	9-78%
Еозинофіли	0-9%
Базифіли	0-11%

Література

1. <http://www.pets.kiev.ua/rodent/shinshilla.html>
2. Быков Б.Б. Зоологический живой уголок в школе (организация и оборудование). – Л.: Лениздат, 1966.